

Кирило Кожум'яка

Народна казка

Колись був у Києві якийсь князь, лицар, і був коло Києва змії, і щороку посилали йому дань: давали або молодого парубка, або дівчину. Ото прийшла черга вже і до дочки самого князя. Нічого робить, коли давали городяни, треба й йому давать. Послав князь свою дочку в дань змієві. А дочка була така хороша, що й сказати не можна. То змії її і полюбив. От вона до його прилестилась та й питається раз у нього:

— Чи є,— каже,— на світі такий чоловік, щоб тебе подужав?

— Є,— каже,— такий у Києві, над Дніпром. Як затопить хату, то дим аж під небесами стелиться; а як вийде на Дніпро мочити кожі (бо він кожум'яка), то не одну несе, а дванадцять разом, і як набрякнуть вони водою в Дніпрі, то я візьму та й учеплюсь за них, чи витягне-то він їх? А йому й байдуже: як смикне, то й мене з ними трохи на берег не витягне. Отого чоловіка тільки мені й страшно.

Княжна і взяла собі те на думку, і думає: як би їй вісточку додому подати і на волю до батька дістатись? А при ній не було ні душі, тільки один голубок. Вона вигодувала його, ще як у Києві була. Думала-думала, а далі і написала до отця:

"Отак і так,— каже,— у вас, панотче, є у Києві чоловік, на ймення Кирило, на прізвище Кожум'яка. Благайте ви його через старих людей, чи не захоче він із змієм побиться, чи не визволить мене, бідну, з неволі! Благайте його, панотченьку, й словами, й подарунками, щоб не образився він за яке необачне слово. Я за нього і за вас буду до віку богу молитись!"

Написала так, прив'язала під крильцем голубові та й випустила у вікно. Голубок звився під небо да й прилетів додому, на подвір'я до князя. А діти саме бігали по надвір'ю да й побачили голубка.

— Татусю, татусю! — кажуть.— Чи бачиш — голубок од сестриці прилетів?

Князь перше зрадів, а далі подумав-подумав да й засумував:

— Це ж уже проклятий ірод згубив, видно, мою дитину! А далі приманив до себе голубка, глядь, аж під крильцем карточка. Він за карточку. Читає, аж дочка пише: так і так. Ото зараз призвав до себе всю старшину.

— Чи є такий чоловік, що прозивається Кирилом Кожум'якою?

— Є, князю. Живе над Дніпром.

— Як же до нього приступити, щоб не образився та послухав?

Ото с'як-так порадилися да й послали до нього найстаріших людей.

Приходять вони до його хати, одчинили помалу двері та й злякались.

Дивляться, аж сидить сам Кожум'яка долі, до них спиною, і мене руками дванадцять кож; тільки видно, як коливає от-такенною білою бородою! От один з тих посланців: "Кахи!"

Кожум'яка жахнувся, а дванадцять кож тільки трісь, трісь! Обернувся до них, а вони йому в пояс:

— Отак і так: прислав до тебе князь із просьбою...

А він і не дивиться, і не слухає: розсердився, що через них та дванадцять кож порвав.

Вони знов давай його просить, давай його благати. Стали навколішки... Шкода! Просили-просили та й пішли, понуривши голову.

Що тут робитимеш? Сумує князь, сумує і вся старшина.

— Чи не послать нам іще молодших?

Послали молодих — нічого не вдіють і тії. Мовчить та сопе, наче не йому й кажуть. Так розібрало його за тії кожі.

Далі схаменувся князь і послав до нього малих дітей. Тії як прийшли, як почали просити, як стали навколішки та як заплакали, то й сам Кожум'яка не витерпів, заплакав та й каже:

— Ну, се ж уже для вас я роблю.

Пішов до князя.

— Давайте ж,— каже,— мені дванадцять бочок смоли і дванадцять возів конопель.

Обмотався коноплями, обсмолився смолою добре, взяв булаву таку, що, може, в ній пудів десять, да й пішов до змія.

А змій йому й каже.

— А що, Кириле? Прийшов битися чи мириться?

— Де вже мириться? Битися з тобою, з іродо проклятим!

От і почали вони битися — аж земля гуде. Що розбіжиться змій та вхопить зубами Кирила, то так шматок смоли й вирве;

що розбіжиться та вхопить, то так жмуток конопель і вирве. А він його здоровенною булавою як улупить, то так і вжене в землю. А змій як вогонь горить — так йому жарко, і поки збігає до Дніпра, щоб напитися, та вскочить у воду, щоб прохолодитися трохи, то Кожум'яка вже й обмотавсь коноплями і смолою обсмолився. Ото вискакує з води проклятий ірод і що розженеться проти Кожум'яки, то він його булавою тільки луп, аж луна іде. Бились-бились — аж курить, аж іскри скачуть. Розігрів Кирило змія ще лучче, як коваль леміш у горні: аж пирхає, аж захлинається проклятий, а під ним земля тільки стогне.

А тут у дзвони дзвонять, молебні правлять, а по горах народ стоїть як неживий, зціпивши руки, жде, що то буде! Коли ж зміюка бубух! Аж земля затряслась. Народ, стоячи на горах, так і сплеснув руками:

— От так Кирило! От так Кожум'яка!

От Кирило, вбивши змія, визволив князівну і віддав князеві. Князь уже не знав, як йому й дякувати. Та вже з того-то часу і почало зватися те урочище в Києві, де він жив, Кожум'яки.